Leestafel.

DR. H. H. KUYPER, hoogleeraar aan de V. U. te Amsterdam, DE AARDE HET MIDDELPUNT VAN HET HEELAL.

III.

Ten slotte het DERDE of laatste deel van DR. KUYPER's Studie, waarin hij het heeft over »de onmetelijke wereld der vaste sterren, die ons omgeeft" en dan, in verband met zijn onderzoek of de resultaten der wetenschap de voorstelling der Schrift bevestigen, de vraag stelt, of »onder deze vaste sterren ook bewoonbare werelden gevonden worden".

* * *

In de BOEKAANKONDIGING van zijn dissertatie in het ORGAAN VAN DE CHRISTELIJKE VEREENIGING VAN NATUUR- EN GENEESKUNDIGEN wijst de astronoom DR. W. J. A. SCHOUTEN er op, dat, terwijl men vroeger weinig aandacht schonk aan de bestudeering der vaste sterren, hierin eerst op het eind der 18e eeuw verandering kwam, toen WILLIAM HERSCHEL de grondslagen legde voor een bestudeering der vaste sterren, hun aantal, hun plaatsen en hun bewegingen. Maar, dat toch eerst in de laatste kwarteeuw deze nieuwe wetenschap tot bloei is gekomen, en dat dit voor een groot deel is te danken aan den energieken arbeid en de scherpzinnige onderzoekingen van zijn leermeester, onzen landgenoot Professor KAPTEYN te Groningen.

* * *

In aansluiting aan HERSCHEL en ook aan de latere onderzoekingen spreekt KUYPER alsnu over de VASTE STERREN.

Deze sterren dragen, zooals hij terecht opmerkt, verkeerdelijk hun naam. Want noemde men ze vroeger, in onderscheiding van de planeten, die zich om onze Zon bewegen, »vast", thans weet men dat ook zij zich bewegen.

Deze z.g. vaste sterren dan zijn die, waarvan velen voor ons aan den hemel zichtbaar zijn. Wijl zij echter op onmetelijke afstanden van onze aarde verwijderd zijn, vertoonen zij zich, ook door de grootste telescopen, niet gelijk onze groote planeten als kleine schijven, maar slechts als lichtende punten.

Het dichtste staan deze vaste sterren binnen den MELKWEG, waarover DR. KUYPER op p. 55 spreekt.

De MELKWEG is, naar men weet, die witachtige, glanzende streep aan den hemel welke als een lichtende gordel het sterrenheelal omspant, den sterrenhemel in twee helften verdeelt; de Zuider- en de Noorder-hemel en glans ontleent aan deze lichtende punten.

Volgens de meerste Astronomen zou ons Zonnestelsel in of bij het midden van den MELKWEG zich bevinden.

Na een uitvoerige bespreking van de »vaste sterren" wijdt KUYPER dan ook zijn aandacht aan de NEVELVLEKKEN, waarvan men met 't bloote oog slechts enkele waarnemen kan, maar wier aantal in werkelijkheid zeer groot is (p. 56). »Deze »nevelvlekken," zegt hij dan verder, »die als een lichtende wolk zich aan ons voordoen, bestaan voor een deel, evenals de MELKWEG, uit een groot aantal kleine en zeer dicht bij elkaar geplaatste sterren, die er als een bijenzwerm uitzien en daarom *bijenzwermen* heeten, maar voor een ander deel bestaan ze ook uit ontzaglijke massa's van gloeiende gassen".

* * *

Na deze uiteenzettingen komt PROF. KUYPER dan tot de vraag waarover het in zijn Studie gaat, of onder dit eindeloos heir van sterren, die wij hetzij met het bloote oog, hetzij door een telescoop waarnemen, ook gevonden worden, die *evenals onze aarde geschikt zijn om door levende wezens bewoond te worden?* p. 61.

»Deze vraag", zegt hij »is kort en goed met neen te beantwoorden" en »daaromtrent bestaat dan ook onder deskundigen geen de minste twijfel."

Als grond voor dit beweren voert hij dan aan, dat »al deze sterren« niet als onze aarde en de andere planeten donkere bollen zijn, die het licht van een nabij zijnde zon weerkaatsen, maar dat zij als *zonnesterren*, evenals onze zon, zelf licht uitstralen en, om dit te kunnen doen, evenals onze zon in gloeienden toestand moeten verkeeren.

Verder wijst hij ook nog op het verschijnsel, dat zoo onder de »vaste sterren« die het eene deel van de *nevelvlekken* vormen, als onder de »vaste sterren« van den MELKWEG, driederlei zijn te onderscheiden, en wel *witte*, *gele* en *roode*.

De verklaring, die de nieuwere astronomie van dit verschijnsel geeft en welke verklaring DR. KUYPER op p. 62 en 61 weer vrij uitvoerig bespreekt, komt in het kort hierop neer, dat de *witte* sterren, en dat zijn meest die welke in den Melkweg voorkomen, sterren zijn, die zich nog in den meest gloeienden toestand bevinden; dat *gele* sterren, waartoe ook onze zon behoort en die meest bij het middelpunt van den Melkweg voorkomen, die zijn, welke reeds meer tot afkoeling zijn gekomen, en dat de *roode* sterren een nog verder stadium van verkoeling aanwijzen.

»Gaat nu«, zoo voegt hij hieraan toe, »dit proces van verkoeling nog verder door, dan zou zulk een ster ten slotte haar lichtglans verliezen en een donkere bol worden, evenals onze planeten, maar dan met dit onderscheid, dat bij haar geen zon zou wezen om haar te verlichten en te verwarmen, en op zulk een ster zou niet alleen een eeuwige nacht heerschen, maar ook een toenemende koude, totdat het absolute nulpunt bereikt zou zijn«.

»En men vermoedt, dat er in het heelal tal van zulke donkere, geheel afgekoelde zonnesterren zich bevinden« (p. 63).

Zijn conclusie is dus, dat noch bij de lichtgevende, noch bij de donkere sterren sprake kan zijn van een *bewoonbare wereld*. „Hier vindt men een gloed en hitte, die alle organisch leven zou dooden; daar een koude, waarbij geen levend wezen het kan uithouden".

* * *

»Intusschen", zoo schrijft PROF. KUYPER op p. 64, »is hiermede de zaak zelf nog niet uitgemaakt" en dan volgt de bespreking van wat hij niet onaardig noemt de laatste reddingsplank waaraan de voorstanders van »*de veelheid der bewoonde werelden* zich vastklemmen".

Wat de geachte Schrijver hier bedoelt is dit:

De »voorstanders van *de veelheid der bewoonde werelden*" meenen hun theorie te kunnen redden door te verwijzen naar het feit, dat onder de planeten, die om onze zon wentelen althans één bewoonbaar is en wel onze aarde. En, omdat alle vaste sterren »zonnen" zijn, beweren zij dan, dat ook om die andere zonnesterren planeten wentelen, waarvan althans sommige bewoonbaar moeten zijn. Bij het groot aantal vaste sterren zouden er, ook indien om elk van dezen maar één planeet wentelde, die de vereischte voorwaarden voor het leven aanbood, toch millioenen bewoonbare werelden zijn.

Hiermede ware wat de Schrift leert, door de wetenschap niet bevestigd, maar weerlegd.

Terecht merkt DR. KUYPER daar echter bij op, dat de voorstanders van *de veelheid der bewoonde werelden* »hier den vasten bodem der waargenomen feiten verlaten en zweven op het slappe koord van onbewezen hypothesen". Hun redeneering is dan ook metterdaad vrij zwak.

Zij berust op een »analogie".

Maar met analogieën moet men uiterst voorzichtig wezen.

Het huikende toch voor de heeren voorstanders van *veelheid der bewoonde werelden* is, dat »niet één onderzoeker bij deze andere zonnesterren ook maar iets van zulk een planetenstelsel heeft bespeurd" (p. 64).

DR. KUYPER toont zich een geschoold denker wanneer hij, de waarde van dit zijn argument niet overschattend, schrijft: »Of het in de toekomst gelukken zal, door nog meerdere volmaking onzer teleskopen of door andere instrumenten er achter te komen, of deze sterren door planeten omgeven zijn, kan niemand zeggen." (p. 64). Maar zooveel waarde heeft het voor hem en ons, als Schriftgeloovigen, dan toch, dat het uitnemend dienst kan doen tegen de bewering, als zou wat de Schrift leert door de wetenschap weerlegd zijn.

* * *

Ik ben hiermede aan het einde van mijn taak om, door een overzicht van den inhoud dezer brochure, de aandacht onzer lezers op haar te vestigen, gekomen. Voor wat in de laatste bladzijden staat en in hoofdzaak resumtie is, moet ik naar het stuk zelf verwijzen.

PROF. KUYPER heeft met DE AARDE HET MIDDELPUNT VAN HET HEELAL zijn medechristenen aan zich verplicht.

De lezing er van zal, omdat het Schriftgeloof er zoo krachtig in verdedigd wordt, hun in dat geloof sterken en, omdat niet *de* wetenschap, maar wat zich onder den schijn van wetenschap aandient, er met onmiskenbaar talent en goed gevolg in werd aangevallen, hen bewaren van door die schijn-wetenschap te worden ontrust.

Ten zeerste kan ik dan ook het zich aanschaffen van deze dubbele Aflevering van SCHILDEN PIJL, waarvan de lezing, fraai gestileerd als zij is, ook een estethisch genot biedt, aanbevelen.

Voor geringen prijs is bij den uitgever J. H. KOK te Kampen ook deze Aflevering afzonderlijk verkrijgbaar.

G.

Uit de Pers.

Dr. Kuyper van Rotterdam leidde de Lijdensprediking in door een korte uiteenzetting over het Antinomianisme. Zie ze hier:

Deze week wordt een aanvang gemaakt met de *lijdensprediking*. Het oog wordt weer gericht op den Man van Smarten, die wel is waar geleden heeft den ganschen tijd zijns levens, maar toch bij Gèthsename betreden heeft den bitteren lijdensweg, en van stuk tot stuk wordt eerst het lijden van den Goël overdacht en straks het sterven aan het kruis van Golgotha van den Borg en Middelaar.

In die lijdensweken wordt, naar het woord des Apostels, Christus voor oogen geschilderd, onder u gekruist zijnde. Reeds zeer vroeg kwam de gewoonte in de Kerk op, op eenige weken voor Paschen de passieprediking te houden, en de gemeente heeft haar altoos gaarne gehoord. Het was een opetterlijk denken aan het lijden en sterven van Jezus Christus als Borg voor doemschuldige zondaren, het deed de grootheid van onze schuld gevoelen, dat daarvoor niet anders betaald kon worden dan door het bittere lijden van de helsche smarten, en het dreef uit tot aanbidding des Vaders, die alzoo lief de wereld gehad heeft, dat Hij daartoe Zijn ééngeboren Zoon gezonden heeft, en tot aanbidding van den Zoon, die geheel vrijwillig dien borgtocht op zich genomen en volbracht heeft.

Maar bij die lijdensprediking, zal zij goed zijn en zal zij haar doel bereiken, komt het er op aan, het *borgtochtelijke* van Christus lijden duidelijk te doen uitkomen. Wie voor dat borgtochtelijke geen oog heeft en daarvan niet weten wil, vervalt in de groote fout van het Antinomisme.

Antinomisme, ook wel Antinomianisme genoemd, is een bekend woord. Het is saamgesteld uit *anti*, dat *tegen* en *nomos*, dat wet beteekent. Het geheele woord beduidt dus een gedachte of een systeem dat tegenover de wet staat, en de leer der wet bestrijdt.

Gewoonlijk wordt een Antinomist of Antinomiaan genoemd hij die leert, dat de Christen vrij van de wet is. Men heeft dan de stelling dat Christus de Borg is, volkomen alle schuld betaald heeft, alle zaligheid en heerlijkheid verdiend heeft, de wet volkomen voldaan heeft, zoowel in lijdelijke als in dadelijke gehoorzaamheid, en dat de Christgeloovige daarnaar zoo deel heeft dat hij ten volle met de wet heeft afgerekend, niets meer met de wet van doen heeft. Eigenlijk is het zelfs verkeerd om van goede werken te spreken en daarnaar te staan, want dat is te kort doen aan de verdiensten van den Middelaar. Beter is het te zeggen: laat ons zondigen, opdat de genade te meerder worde.

Bij deze Antinomianen, die de wetteloose vrijheid van den Christen leeren, is een groote verwarring tusschen de *verwerving* des heils door den Borg en de *toepassing* daarvan door den Heiligen Geest.

Zij verstaan niets van het innerlijke werk der heiligmaking, hebben zelfs geen berouw over de zonde, bidden niet om vergeving, en zij verstaan niet dat de boom aan de vruchten gekend wordt, en dat als de goede vrucht uitblijft, en de kwade vrucht welig tiert, hun boom zal worden afgehouwen en uitgeroeid. Juist om dit laatste is het Antinomianisme zoo gevaarlijk, want zonder heiligmaking is het onmogelijk den Heer te zien (Hebr. 12:14).

Maar daar is nog ook een Antinomianisme in ruimeren zin. Spreekt men meestal van het Antinomianisme ten opzichte van den *Christen*, er is ook een Antinomianisme ten opzichte van den *Christus*. En het is tegenover dàt Antinomianisme, dat de Gereformeerde lijdensprediking met de meeste bealistheid positie neemt.

Men is dan Antinomiaan in zoo volstrekten zin dat men zich vijandig stelt tegen de wet als zoodanig, en van de wet ganschelijk niet weten wil. Men bestrijdt dan elke wetsgedachte en is van oordeel, dat wel in de periode van het Oude Testament, toen de ontwikkeling der ideeën nog niet zoo ver was voortgeschreden er sprake kon zijn van een wet, maar dat die wet daarom dan ook van lagere orde is, en leert dat met het Nieuwe Testament een periode van hoogere ontwikkeling en rijker leven is ingetreden, waarin de wet finaal heeft afgedaan. En overmits Christus Jezus het Nieuwe Testament opent, bestaat, volgens deze Antinomianen, de wet ook niet voor Christus Jezus, is Hij geheel vrij van de wet en moet geheel het optreden, het leven, het lijden en het sterven van Jezus Christus los van de wet, buiten de wet om, beschouwd en gedacht worden.

Hier hebt ge het Antinomiaansch beginsel, het „tegen-de-wet-zijn" in volle doorwerking en uitwerking. Niet alleen den Christen, maar ook de Christus los van de wet Gods!

Hoe door en door onschriftuurlijk die gedachte is, blijkt wel, om op twee uitspraken der Schrift de aandacht te vestigen, allereerst uit het bekende woord in Psalm 40, waar de komende Messias spreekt: „Ik heb lust, o mijn God! om Uw welbehagen te doen, en *Uwe wet is in het midden mijns ingewands*" en vervolgens uit het bekende woord dat dat Jezus in de Bergrede sprak: „meent niet dat ik gekomen ben om de wet of de profeten te ontbinden. *Ik ben niet gekomen om die te ontbinden, maar te vervullen*, want voorwaar zeg ik u, totdat de hemel en de aarde voorbijgaan, zal er niet een jota noch een titel van de wet voorbijgaan, totdat het alles zal zijn geschied" (Matth 5:17, 18).

Hoe dwaas en goddeloos is het dus om het Antinomianisme zoo ver te drijven door het zelfs op den Christus Gods toe te passen, waar Gods wet in het midden van zijn ingewand was, en Hij uitdrukkelijk zeide gekomen te zijn niet om de wet te ontbinden, maar juist om haar te vervullen.

En als ge dan aan dezulken vraagt hoe zij, eenerzijds de vergeving der zonden en anderzijds het lijden en sterven van Jezus Christus verstaan, als bij dat alles aan geen wet Gods gedacht mag worden, dan geeft men tweeërlei antwoord ten beste. De een houdt u voor dat in het eeuwig Besluit Gods de vergeving der zonden vast ligt en dat zij krachtens dat Besluit den zondaar geschonken wordt, en dat als God besloten heeft de zonde te vergeven, het niet noodig is voor voldoening te zorgen. En de ander leert u, dat het van den zondaar een waan is, te denken, dat God over de zonde zich vertoornt, en dat alle schuldgevoel en benauwing der conciëntie een onnoodige zelfkwelling der ziel is. En nu is Jezus Christus wel op aarde gekomen, en heeft Hij geleden en is gestorven, maar niet om de schuld te voldoen, niet om voor de zonde te boeten, dat is een *wettische* gedachte, maar om met Zijn dood Zijn leer te bezegelen, want Hij is slechts gekomen als profeet om de eeuwige liefde Gods te openbaren en bekend te maken. En volgens den ander is Hij een martelaar, door Zijn tijdgenooten niet begrepen, en uit haat ter dood gebracht.

Men voelt hoe deze antinomiaansche beschouwing van het lijden en sterven van Jezus Christus, voorgedragen door velen die zich Christen noemen, lijnrecht ingaat tegen heel de openbaring der Schrift, en vierkant staat tegenover de leer des Evangelies.

Wij Gereformeerden, hooren in de lijdensprediking van onzen Heere en Heiland als onzen Borg en Goël. Hij is het Lam Gods dat de zonde der wereld wegneemt. Hij heeft nooit zonde gekend of gedaan. Maar God heeft hem zonde gemaakt, opdat wij zouden worden rechtvaardigheid Gods in hem.

Hij is om onze overtredingen verwond, om onze ongerechtigheden verbrijzeld, de straf die ons den vrede aanbrengt was op Hem, en door Zijn striemen is ons genezing geworden.

Wij hadden, door de wet te schenden, dood en eeuwige verdoemenis verdiend, en onze Borg heeft voor ons en in onze plaats dien vloek der wet gedragen, aan al Gods recht voldaan, de wet volkomenlijk gehouden en daarom de eeuwige zaligheid voor Gods volk verdiend omdat hij in triomf kon uitroepen aan het kruis: *het is volbracht.*

Gelukkig mag gezegd, dat deze valsche theorieën bijna uitgebannen zijn. Toch is herinnering er aan niet overbodig.

Voor Kinderen.

VIJAND EN VRIEND.

XVI.

ALLEEN.

Hoe het geschil tusschen vader en zoon einden zou, was reeds nu te voorzien. Al reeds vroeger was bij baas Peter gebleken dat Kees, hoe vriendelijk hij zijn mocht, toch zekere stijfkoppigheid bezat. En dat had hij van zijn vader, zeiden de naaste buren. In elk geval liet het weinig hoop op een vreedzaam einde van den strijd.

Moeder poogde nog tusschenbeiden te komen, vader en zoon tot wat toegeschiktelijkheid te bewegen. Maar dat gaf weinig. Ieder stond op zijn stuk en toen alle drie te bed gingen, hoopten zeker allen het beste van de zaak, maar waren tevens overtuigd dat het einde zou zijn scheiding.

Maar wat èn vader èn moeder èn zoon vergaten was te vragen naar den wil des Heeren, Zijn Woord te raadplegen. Dan toch zou Kees gelezen hebben, wat hij trouwens ook wel wist, hoe het vijfde gebod ons vermaant onze ouders te eeren en te gehoorzamen. En de ouders zouden hebben gelezen, hoe het Woord Gods hen vermaant hun kinderen op te voeden in de leer en vermaning des Heeren. Dat hadden zij eigenlijk nooit gedaan, en nu plukten zij er de kwade vruchten van.

Wat te voorzien was, gebeurde. Eenige dagen later vielen er weer hooge woorden tusschen Kees en zijn vader. Zoo kwam de beslissing. Vader zeide ronduit, dat hij zulk een onbeschaamden, weerbarstigen zoon niet langer in zijn huis dulden wou. Moeder mocht praten wat zij wilde, het baatte niet: Kees moest de deur uit voor goed.

Heel veel hinder deed het hem niet. Even als vroeger bij zijn baas had Kees al dadelijk zijn besluit genomen, en dat was heen te gaan. Dan zou hij vrij zijn, en vrijheid blijheid.

Ongedacht diende hem daarbij 't geluk, zooals hij het althans noemde. In het dorp woonde een kleermaker-winkelier, die onlangs een oud heerenhuis had gehuurd, waar hij woning, winkel, werkplaats en bergplaats alles bij elkaar had. Ook was er gelegenheid tot slapen voor twee inwonende knechts, en zelfs dan schoot er nog een kamerije over op den zolder, wel wat klein, maar ook voor weinig geld verkrijgbaar. Dat alles wist Kees door een van de knechts die tot zijn vrienden behoorde, en hij had dadelijk besloten van die gelegenheid gebruik te maken. Met den kleermaker werd hij het spoedig eens; verhuisboel had hij niet veel, en zoo was hij binnen een week van woning verwisseld. Het eenige wat moeder nog gedaan kon krijgen, was dat vader aan Kees toestond nu en dan in het ouderlijke huis te komen, mits — niet te veel.

In groote steden als Amsterdam en Rotterdam kan men tien jaar en langer in hetzelfde huis wonen, zonder toch ooit te weten wie ook maar zijn naaste buren zijn. Ja vaak weet men dit niet eens van degenen die met ons hetzelfde huis bewonen maar een afzonderlijk gedeelte. Men ziet en spreekt elkaar zelden of nooit.

Geheel anders is het op dorpen en gehuchten. Daar kennen, zoo niet allen dan toch zeer velen elkander min of meer. Zij deelen in elkanders leed en vreugd, helpen elkaar, meer — praten ook over den een tot den ander soms meer dan goed is.

Het was voor vele lezers niet ondienstig dat wij dit even opmerkten.

Zoo wordt duidelijk dat baas Peter de smid vrij goed op de hoogte bleef van Kees' doen en laten. In de smederij kwamen gedurig menschen en die verhandelden graag eens wat op het dorp geschiedde, en wilden gaarne iets nieuws zeggen of hooren. Zoo kreeg de baas soms meer te hooren dan hem lief was.

In den beginne had hij nog gepoogd zich met zijn vroegeren knecht in te laten, hem althans goeden raad te geven. Maar dat baatte weinig, want Kees was voor de vermaningen van den baas Oost-Indisch doof. Ook beproefde onze smid wat hij door een bezoek bij de ouders kon uitwerken. Maar ook dat mislukte helaas geheel. Want man en vrouw, in plaats van te gevoelen dat ook zij schuld hadden, weten alles aan den baas. Als die, zeiden zij, maar toegeefelijker en vriendelijker was geweest, zou het nooit zoo ver met Kees gekomen zijn. In 't kort, de onschuldige kreeg de schuld, en ging teleurgesteld en bedroefd heen. Anders echter dan Kees' ouders droeg hij de zaak den Heere op, en bad Hem alles ten beste te leiden.

Dat het, terwijl de zaken zoo stonden, ook tusschen baas Peter en Kees niet meer werd als vroeger is niet onbegrijpelijk.

Wel bleef de baas ook nu toonen, dat hij het woord des Heeren in acht nam »hebt uw vijanden lief" wel bleef hij ook welwillend jegens Kees en diens ouders, sprak nooit kwaad van hen, doch terecht zegt het spreekwoord: 't kan niet alles van één kant komen. Zocht de baas het goede, Kees deed juist andersom.

Kwam Kees op straat zijn vroegeren patroon tegen, dan deed hij alsof hij hem niet zag, of wel, hij keek hem aan met een hoonend en spotlachend gezicht, maar zonder hem te groeten.

Ook liet hij niet na van den baas kwaad te spreken waar hij maar kon en hem voor te stellen, als iemand die zijn werklui slecht behandelde, en alleen op eigen voordeel bedacht was. En zooals gewoonlijk waren er altijd menschen die zulke leugens geloofden, of althans deden alsof zij het geloofden. Maar de waarheid was, dat hen de haat tegen de vromen dreef van wie zij liefst zooveel mogelijk kwaad hoorden en vertelden.

Het scheen wel alsof het bij Kees zelf ook zoo was. Hoe meer hij voortging op den verkeerden weg, hoe sterker zijn afkeer werd van baas Peter, en hoe grooter de lust om hem te benadeelen.

Dat bleek vooral, toen Kees zijn best begon te doen om het wat verder in de wereld te brengen. Daarvoor beproefde hij baas Peter klanten af handig te maken. Wel lukte dit niet altijd, ja maar zelden, toch hinderde het den baas dien natuurlijk zulke dingen ter oore kwamen. Hij zei er niets van, maar toch kon hij het niet vergeten. En zoo stond dan Kees tegenover zijn vroogeren baas haatdragend, boos en onverzoenlijk.

Maar hij was dan nu vrij, het ouderlijk huis uit, eigen baas, en ontlast van veel dwang, zooals hij dwaselijk meende. Vader en moeder hadden nooit veel aanmerkingen gemaakt, maar toch zwegen zij niet altijd. Thans zou dit uit zijn. Of hij laat t'huis kwam, of hij wat veel dronk, of de herberg druk bezoek van hem kreeg, niemand zou er meer op letten. Dat moest heerlijk wezen. Nu en dan mocht hij eens t'huis aanloopen, voor het overige ging hij zijn eigen weg.

In de eerste dagen na de verhuizing ging alles naar wensch. Wel was zijn kamertje klein, maar in dit kleine koninkrijk voelde hij zich heer en meester, en dat was waar zijn hart naar uitging.

HOOGKNBIRK.

Buitenland.

Palestina. Een republiek naar Amerikaansch model?

Men bereidt in de Vereenigde Staten een groote verhuizing van Joodsche arbeiders en handwerkslieden naar Palestina voor. In New-York besloot een groot deel van de Joodsche werklieden om zich tot het vormen van een republiek Palestina, naar het model der Vereenigde Staten, aaneen te sluiten. Men wil de landverhuizing uit Amerika naar Palestina bevorderen, te meer daar Japan aan de Zionistische organisaties in Londen en New-York de verklaring deed geven, dat de Japansche regeering het streven der Zionisten welwillend gezind is en dit op den door Engeland voorgeslagen grondslag goedkeurt. Voor ons gevoel is het stuitend, dat een Heidensche regeering kennelijk een stem in het kapittel heeft bij de regeling van een zoo teedere zaak als de beschikking over het Heilige land is. Dezen Japanschen invloed op Westersch beleid hebben wij aan Koning Edward VII van Engeland te danken die een verbond met Japan sloot.

Men denke echter niet, dat bij de vestiging van een republiek in het Joodsche land alles als van zelf gaan zal. De bezwaren, waarmede de nieuwe nederzettingen zullen te worstelen hebben, zijn vele.

Wellicht zal het iemand verwonderen, dat niet alle rechtzinnige Joden met geestdrift vervuld zijn door de gedachte dat het land der vaderen weer zal bewoond worden door Joden, die daar verademing zullen vinden van de eeuwenlange vervolging welke het Joodsche volk vooral in Oost-Europa te verduren had.

Doch dit is verklaarbaar, als men bedenkt dat er Joden zijn die daarom met het Zionisme niet sympathiseeren, omdat zij overtuigd zijn, dat Israel's verlossing komen moet door den Messias en niet door menschenhand of door een menschelijke beweging.

Het beginsel van scheiding van Kerk en Staat zal wel in de nieuwe republiek worden ingevoerd, als deze naar het model der Vereenigde Staten wordt ingericht. Maar als de orthodoxe Israeliet leeft bij het ideaal om den ouden Joodschen staat weer te doen herleven waarin Kerk en Staat zoo onafscheidelijk aan elkander verbonden waren, dan kan men zich indenken dat hij, nu de Zionistische beweging tot eenig tastelijk resultaat belooft te komen, vraagt: zal de nieuwe staat wel geven, wat wij zoo vurig hebben gehoopt dat eenmaal aan ons volk geschonken zou worden?

WINCKEL.

Officieele Berichten.

Aan de Gereformeerde Kerken in Nederland.

Waarde Broeders in onzen Heere Jezus Christus.

In deze zeer moeilijke tijden, veroorzaakt door de langdurige en hevige oorlog, die in Europa en ook in andere deelen der wereld gevoerd wordt, vindt de Gereformeerde Kerk van Zuid-Afrika zich gedrongen om aan de Gereformeerde Kerken in Nederland haar innige deelneming te betuigen. Nederland wordt in de laatste jaren zwaar beproefd.

In 1916 was er een overstrooming, die veel kommer en geldelijke schade veroorzaakte, en waarvan de gevolgen zich zeker ook in een deel van de Gereform. Kerken lieten gevoelen.

Onze Sinode heeft toen in 1916 spesiaal aan haar Korrespondenten opgedragen haar sympathie met de zusterkerken in Nederland te betuigen. Dat is toen gedaan, doch wellicht heeft u ons schrijven niet ontvangen. In oorlogstijd is het postverkeer niet altijd, zoals men het wel zou wensen. Spraken wij toen ook onze innige begeerte uit, dat weldra de vreeselike oorlog mocht worden beëindigd, deze wens is, helaas, nog niet vervuld geworden. De nood is steeds nog stijgende in uw land. Met grote deelneming en met een biddend hart hebben wij steeds hier in Z. Afrika naar het kleine Nederland gezien. Onze bede was voortdurend en is dit nog: Heere, behoud en bescherm dat kleine dierbare land.

Soms scheen het, alsof de deelname van Nederland aan de oorlog onvermijdelik werd, doch tot nog toe is het altijd zo beschikt, dat Nederland zijn neutraliteit kon behouden en handhaven. Ten gevolge van de oorlog is de toestand daar al benard genoeg. Gebrek aan levensmiddelen, en aan de benoodigdheden van het dageliks leven, is in alle kringen der bevolking nijpend. Ook het kerkelik leven wordt daardoor belemmerd.

De armenverzorging, de behartiging van allerlei liefdadige instellingen, het instandhouden van cholen en vooral van de inrichtingen voor Hoger Onderwijs, het doen van Zendingswerk, het verschaffen van het nodige onderhoud aan de bedienaren des Woords en verscheidene andere nodige zaken, moeten lijden onder de huidige toestand en zij vragen grote opofferingen. Uit de kranten, die ons van tijd tot tijd bereiken, weten we dat.

Toch verblijdt het ons zeer, dat ook de Gereformeerde Kerken in Nederland, om andere niet te noemen, in dezen haar plicht trachten te doen. Wij zien, hoe een uitgebreide veldpredikíng georganiseerd is, en overal waar gezorgd moet worden en geestelijke hulp wordt gevraagd, zien de Kerken niet lijdelik toe.

Wij hopen en bidden, dat de Heere uwe arbeid mag zegenen en dat ook de naam van Christus te midden van krijgsbedrijf en allerlei verwikkelingen ere wordt gebracht, en dat ook de Christenen, door liefde tot de Heiland gedrongen, in deze bange tijd zegen, troost en licht mogen verspreiden.

De stem, die de Protestantse Kerken in Nederland met betrekking tot de oorlog hebben doen uitgaan, heeft hier in Z.-Afrika weerklank gevonden en op Zondag 7 Julie a. s. zal door verscheidene, ja misschien door alle, Hollandsche Kerken in Z.-Afrika uw belijdenis van schuld en uw smeekbede om vrede, tot de onze worden gemaakt door afkondiging van de kansels.

Daardoor zal dan, bij alle verdeeldheid onder de Christenen, weer worden gezien, dat er meer eenheid is, dan het soms wel schijnt.

Wij bidden van harte, dat de Heere het zo in zijn raad moge beschikken, dat Nederland buiten de oorlog blijft en dat het de taak, die het tot nu toe, waar daar gelegenheid voor was, vervulde, n.l. om te helpen wonden verbinden en leed te verzachten, met liefde mag blijven waarnemen.

Onze Sinode zal D. V. zitten 22 Aug. a. s. te Reddersburg Oranje Vrijstaat. De zitting is vervroegd met het oog op de nieuwe wet op het hoger Onderwijs, waarbij onze Theol. School nauw betrokken is. Van de moeilijkheden, die wij in Z.-Afrika hebben, is het niet noodig u te schrijven. Zij zijn u misschien bekend. Wij hopen evenwel met de hulpe Gods en de leiding des H. Geestes, dat wij in alles de rechte weg mogen bewandelen.

Ik zou u wel willen verzoeken om, indien mogelik, al was het met een kort woordje, dit schrijven te beantwoorden, opdat nog op onze Sinode dat antwoord kan worden gelezen.

Met hartelike groeten en u Gods zegen en hulp toebiddende, ben ik, waarde broeders, uw broeder in Christus.

T. HAMERSMA,
Korresp. met de Buitenlandse Kerken.
Philipstown, 22 Junie 1918.

Deputaten voor Correspondentie met Buitenlandsche Kerken ontvingen dezer dagen bovenstaand hartelijk schrijven namens de Gereformeerde Kerk van Zuid-Afrika. Zij meenen het door »Bazuin" en »Heraut" ter kennis te moeten brengen van de Gereformeerde Kerken in Nederland, voor wie het bestemd is, en die ongetwijfeld met groote waardeering van de broederlijke gevoelens, daarin sprekende, zullen kennis nemen. De missive, in het begin van dit schrijven bedoeld, is indertijd in »Bazuin" en »Heraut" geplaatst. Aan het verzoek in het slot van dit schrijven, konden wij niet voldoen, omdat de Synode reeds lang gehouden was toen het verzoek ons bereikte.

Met aanbeveling van deze zusterkerk in Z.-Afrika in de liefde en gebeden van al de Kerken,

Namens Deputaten voornoemd,
JS. VAN DER LINDEN, *Scer.*
Den Haag, 28 Febr. 1919.

Korte Notulen van de vergadering der Geref. Kerken binnen het ressort der classis Deventer, gehouden Woensdag 15 Januari 1919 te Almelo.

Art. 1. De praeses der vorige vergadering, Ds. B. A. Knoppers, opent de vergadering met het laten zingen van Ps. 138:1, leest voor Ps. 138 en gaat voor in gebed.

Art. 2. De lastbrieven worden nagelezen door de Brs. H. Waterink Jzn. en A. Manhave. Een der kerken heeft eene instructie. Deventer B is vertegenwoordigd nevens den predikant door een secundus-afgevaardigde. Inplaats van Ds. Voerman is benevens den ouderling-afgevaardigde aanwezig Ds. Prinsen. De vergadering wordt geconstitueerd.

Art. 3. Moderamen: Ds. M. Ouendag, praeses; Ds. B. A. Knoppers, assessor; Ds. E. Prinsen, scriba.

Art. 4 Notulen der vorige vergadering worden door den toenmaligen scriba, Ds. Jongbloed, gelezen. Ze worden goedgekeurd.

Art. 5. Zaken uit de notulen:

a. Schriftelijk rapport der Prov. Synode 1919 is ingekomen.

b. Verslag wordt uitgebracht over verschillende opdrachten, op de vorige vergadering gegeven. Ds. Prinsen is opgetreden als consulent van Glanerbrug.

Art. 6. Regeling vacature-diensten. Nijverdal vraagt vacature-beurten.

2 Februari: Delden Ds. Parlevliet; Deventer A Ds. Zijlmans; Glanerburg Ds. Prinsen; Nijverdal Ds. Knoppers; Vriezenveen Ds. Sybesma.

2 Maart: Delden Ds. Scheps; Deventer A Ds. Trenning; Glanerbrug Ds. Jongbloed; Nijverdal Ds. Scheps; Vriezenveen Ds. Bax.

6 April: Delden Ds. Zijlmans; Deventer A Ds. Prinsen; Glanerbrug Ds. Knoppers; Nijverdal Ds. Sybesma; Vriezenveen Ds. Trenning.

Eene bespreking over de nadere regelingen dezer beurten in de toekomst vindt plaats.

Art. 7. Onderzoek naar Art. 41 D. K. O.

a. De 2 plaatsen, die gereserveerd zijn voor een mogelijke patient, man en vrouw, op een der Christelijke gestichten ter verzorging van krankzinnigen, blijven ook dit jaar beschikbaar. Adres: Deventer B, diakonie.

b. Een der kerken doet eenige mededeelingen en vraagt advies over een ernstige zaak, 't welk gegeven wordt. Een paar kerken worden in dit speciale geval aangewezen, daarover gevraagd, te handelen naar de wijze, die onze kerken gebruiken.

c. Een andere kerk vraagt advies om over te gaan tot het toepassen van den 2den trap der censuur. Dit wordt verleend.

d De kerk van O. vraagt den gewonen jaarlijkschen steun. Deze wordt toegestaan. Over de verdere regelingen zal op de volgende vergadering gehandeld worden.

e. De kerk van Wijhe deelt mede, dat Ds. Sybesma zijn emeritaats-aanvrage tegen 1 Mei heeft ingediend, waarmede de kerkeraad, gezien diens hoogen leeftijd, accoord gaat. De voorbereidingen daartoe worden genomen. Als deputaten voor deze zaak worden bij vernieuwing voor dit